Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 22
Den Haag

Directie Stabiliteit en Humanitaire Hulp
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
DSH-001/2013

Datum 25 januari 2013
Betreft Uw verzoek inzake de oprichting van een Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening

Graag bied ik u de reactie aan op het verzoek van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking van 18 december 2012 met kenmerk 151850U inzake de oprichting van een Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening.

Voor de duidelijkheid heb ik bij de beantwoording eerst uw vragen samenvattend herhaald.

1. Deelt u de restrictieve opstelling van de vorige regering?

Ik deel de terughoudende opstelling van de vorige regering. Ik ben er vooralsnog niet van overtuigd dat een Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening ('het Europees vrijwilligerskorps") werkelijke toegevoegde waarde zal hebben naast de bestaande professionele organisaties die vrijwilligers uitzenden. Wel zou het Europees vrijwilligerskorps – indien succesvol - in positieve zin kunnen bijdragen aan het draagvlak voor de EU. Op 29 november 2012 wisselde ik in een kennismakingsgesprek hierover van gedachten met mevrouw Georgieva, de EU-Commissaris voor Humanitaire Hulp en Crisis Respons.

2. Het voorstel van de Commissie schetst vier beleidsopties, terwijl de regering er slechts drie noemt en bespreekt. De door de regering bepleite optie 1 behelst wel een heel laag ambitieniveau. Maakt geen gebruik van gelegenheid om sterk verbrokkelde Europese humanitaire hulpverlening beter te organiseren en deze effectiever en mondiaal zichtbaarder te maken. Deelt regering deze mening? Zo niet, waarom niet?

Optie 1 is gericht op ontwikkeling van normen voor identificatie, selectie en opleiding van vrijwilligers alsmede ontwikkeling van certificeringsmechanismen voor organisaties die vrijwilligers uitzenden. Deze optie maakt gebruik van de

gelegenheid om vrijwilligerswerk voor humanitaire hulp op Europees niveau meer te harmoniseren en zo effectiever te maken. Opties 2 en 3 zijn uitgebreidere opties die diverse additionele elementen omvatten, zoals opzetten van een Netwerk en van een Register van vrijwilligers die naar mijn mening niet essentieel zijn voor harmonisatie en hogere effectiviteit van vrijwilligerswerk voor humanitaire hulp. Optie 4 is naar de inhoud gelijk aan optie 3, maar legt het rechtstreekse beheer van alle onderdelen van optie 3 bij de Europese Commissie.

Met betrekking tot de inzet van vrijwilligers biedt optie 1 voldoende mogelijkheden voor verbetering van de Europese humanitaire hulpverlening. Het Europees vrijwilligerskorps, in welke opzet dan ook, zal slechts een bescheiden bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van de algehele Europese humanitaire hulpverlening. Zichtbaarheid van de Europese humanitaire hulp is voor de regering geen doel op zich.

Ik ben beducht voor de uitgebreidere opties die de opzet van parallelle, bureaucratische en kostenineffici ënte structuren tot gevolg zullen hebben. Naar mijn mening is het effectiever en efficiënter zo veel mogelijk gebruik te maken van bestaande systemen van vrijwilligersorganisaties voor humanitaire hulp.

Bij de inzet van de regering in de onderhandelingen over de verordening voor de opzet van het Europees vrijwilligerskorps zal ik rekening houden met de bevindingen van de thans lopende en de nog in 2013 te starten pilotprojecten. Ook wil ik rekening houden met uitkomsten van de evaluatie van pilotprojecten die in 2013 wordt uitgevoerd en van een door de Europese Commissie toegezegde kosten-baten analyse. Bij de inzet van de regering zijn haalbaarheid, doelmatigheid en kosteneffectiviteit van de diverse onderdelen van het voorstel doorslaggevend.

Het voorstel betreft de inzet van jonge vrijwilligers bij rampenpreventie, rampenparaatheid en wederopbouw. Uit de eerste ervaringen van de pilotprojecten blijkt onder meer dat jonge onervaren vrijwilligers om veiligheidsredenen niet kunnen worden ingezet in de humanitaire respons direct na een natuurramp of bij conflict. De vrijwilligers zullen dus niet kunnen bijdragen aan de effectiviteit en de zichtbaarheid van de humanitaire rampenrespons meteen bij een ramp. Tijdens de directe rampenrespons zijn vooral technische experts en ervaren managers nodig.

Over verbetering van de algehele Europese humanitaire hulpverlening zijn door de Europese Commissie en de Europese lidstaten reeds afspraken gemaakt in de EU Consensus voor Humanitaire Hulp (2008), onder meer met betrekking tot vraaggestuurdheid van de hulp, toepassing van de humanitaire principes van onafhankelijkheid, onpartijdigheid en neutraliteit van de humanitaire hulp en coördinatie binnen de EU en steun aan de algehele coördinatie door de VN.

3. Hoe kijkt de regering aan tegen het instellen van gemeenschappelijke Europese opleidingen en de gemeenschappelijke inzet van humanitaire vrijwilligers?

Ik wil Europese regeldruk en daarmee gepaard gaand beslag op capaciteit en financiële middelen voor de betrokken vrijwilligersorganisaties zoveel mogelijk vermijden. Ik geef de voorkeur aan harmonisatie van bestaande systemen van vrijwilligersorganisaties om het vrijwilligerswerk voor humanitaire hulp op Europees niveau effectiever te maken.

4. Hoe schat de regering de arbeidskansen van Nederlandse vrijwilligers in, met name jongeren?

Het is nog niet mogelijk om een inschatting te maken van de arbeidskansen voor Nederlandse vrijwilligers. Het voorstel is gericht op jongeren, maar ook mensen van andere leeftijden kunnen zich melden als vrijwilligers. Er is geen sprake van quota voor aantallen vrijwilligers per EU-lidstaat. Duidelijk is wel dat enkel compassie en solidariteit met de medemens in nood als bagage niet voldoende zijn. Training kan voorzien in basiskennis van humanitair werk. Maar levenservaring, het vermogen om in uiterst moeilijke omstandigheden te kunnen functioneren en culturele sensitiviteit zijn evenzeer van belang om effectief te kunnen werken. Daarom zal steeds zeer zorgvuldig bekeken moeten worden of inzet van vrijwilligers mogelijk zal zijn en zal ook intensieve begeleiding ter plaatse nodig zijn.

5. Heeft de regering al de gelegenheid gehad om over de Commissievoorstellen van gedachten te wisselen met de betrokken NGO's en het Nederlandse Rode Kruis? Indien dit het geval is vernemen de leden graag de uitkomsten van dit overleg.

Op ambtelijk niveau is er contact met de bij de pilotprojecten betrokken NGO's en het Nederlandse Rode Kruis.
De belangrijkste uitkomst is dat betrokken organisaties aangeven dat het om veiligheidsredenen niet mogelijk is jonge onervaren vrijwilligers in te zetten direct bij een humanitaire ramp en dat inzet van vrijwilligers altijd op basis van de hulpvraag dient te geschieden. Daarnaast geven de betrokken organisaties aan dat training van vrijwilligers essentieel is, waarbij maatwerk toegespitst op kennis- en ervaringsniveau wenselijk is. Bij voorkeur zou gebruikt gemaakt moeten worden van bestaande systemen voor uitzending van vrijwilligers, zodat de opzet van kostbare parallelle systemen vermeden kan worden.

6. Heeft de regering kennis genomen van het commentaar van 13 november 2012 van de Europese NGO VOICE (Voluntary Organisations in Cooperation in Emergencies)?
7. De NGO-gemeenschap heeft een veel positievere visie op het voorstel van de Commissie dan de regering. Hoe beoordeelt de regering dit verschil in visie alsook de positief-kritische kanttekeningen die de samenwerkende hulporganisaties maken?

Het commentaar van het VOICE - netwerk van NGO's van 13 november 2012 is mij bekend.

De regering is van mening dat de kern van het Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulp gericht zou moeten zijn op daadwerkelijke humanitaire hulpverlening. Tegelijkertijd begint het er op basis van de ervaringen met de eerste pilots op te lijken dat vrijwilligers slechts beperkt bij daadwerkelijke humanitaire hulpverlening zullen kunnen worden ingezet, namelijk alleen bij rampenparaatheid maar niet bij humanitaire hulpverlening direct bij een ramp.

Voorts vindt de regering het van belang dat de activiteiten van het Europees vrijwilligerskorps goed aansluiten bij bestaande humanitaire hulpactiviteiten van de EU, ook om duplicatie met activiteiten uit andere EU-instrumenten, fondsen en

programma's te vermijden. VOICE ziet vooral mogelijkheden voor inzet van humanitaire vrijwilligers in rampenparaatheid, rampenrisicovermindering, en wederopbouw om gemeenschappen weerbaarder te maken. Deze activiteiten betreffen slechts deels humanitaire hulp (rampenparaatheid) maar vooral structurele hulp (rampenrisicovermindering, wederopbouw).

Net als VOICE sta ik positief tegenover inspanningen om de capaciteit van de humanitaire sector te verbeteren. Ook ben ik met VOICE verheugd dat de opzet van het Europees vrijwilligerskorps gebaseerd zal zijn op de *European Consensus for Humanitarian Aid.*

Ik deel de nadrukkelijke eis van VOICE dat de inzet van Europese vrijwilligers gebaseerd dient te zijn op werkelijke noden en de vraag om hulp. De kritische kanttekening van VOICE dat de opzet van het Europees Vrijwilligerskorps eenvoudiger en minder bureaucratisch moet om de administratieve lasten voor betrokken NGO's te beperken kan ik alleen nog maar eens onderstrepen. Ook ben ik het met VOICE eens dat Europese vrijwilligers niet in conflictsituaties moeten worden ingezet en dat er een duidelijk onderscheid dient te blijven tussen humanitaire hulp en civiele bescherming.

8. Is de veronderstelling dat het voorziene EU-vrijwilligerskorps binnen bestaande begrotingsmiddelen gerealiseerd kan worden juist?

Of het voorziene Europees vrijwilligerskorps binnen de bestaande begrotingsmiddelen gerealiseerd kan worden hangt af van de lopende onderhandelingen met betrekking tot het Meerjarig Financieel Kader 2014-2020 van de begroting van de EU.

Mijn inzet is dat –gezien de huidige financiële crisis – de oprichting van het Europees vrijwilligerskorps niet mag leiden tot additionele afdrachten van Nederland aan de EU. Dat houdt in dat er binnen de EU-begroting geen extra middelen kunnen worden gevraagd voor het Europees vrijwilligerskorps, maar dat financiering dient te geschieden uit het operationele budget voor humanitaire hulp. Dat operationele budget moet in de eerste plaats bestemd blijven voor levensreddende hulp. Daarom mag de financiering van het Europees vrijwilligerskorps niet ten koste gaan van de primaire humanitaire hulp. Ook om die reden is mijn inzet dat het Europees vrijwilligerskorps bescheiden van budget en derhalve ook bescheiden van opzet moeten zijn.

In tegenstelling tot de door mij gewenste financiering binnen de bestaande begroting zet de Europese Commissie op dit moment in op aparte financiering van het Europees vrijwilligerskorps via de gevraagde verhoging van de budgetten voor humanitaire hulp binnen categorie IV Extern Beleid van het Meerjarig Financieel Kader 2014-2020 van de Begroting van de EU.

De Minister voor Buitenlandse Handel
en Ontwikkelingssamenwerking,

Lilianne Ploumen